

Briuselis, 2025 03 05
COM(2025) 98 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

**dėl solidarumo ir tam tikrų su dujų laikymu pagal Europos Parlamento ir Tarybos
reglamentą (ES) 2017/1938 susijusių aspektų**

1. ĮVADAS

Požeminės dujų saugyklos yra labai svarbios užtikrinant ES energijos tiekimo saugumą. Bendras jų pajėgumas yra 1 147 TWh (apytiksliai 105 mlrd. m³, tai atitinka maždaug trečdalį ES sutelktos paklausos) – šios saugyklos dujų sistemai suteikia labai svarbaus sezoninio lankstumo ir paprastai užtikrina 25–35 proc. faktinio ES suvartojamo dujų kiekio, o žiemą dažnai būna pagrindiniu dujų tiekimo šaltiniu. Dujų saugyklos leidžia veiksmingiau naudoti ES dujų sistemą, nes sumažinamas didelių importo srautų poreikis didžiausio suvartojimo laikotarpiais, kai dujų kainos yra didesnės, todėl nereikia atlikti pernelyg didelių investicijų į perdavimo infrastruktūrą, o tai padeda užtikrinti stabilias kainas ir atlaikyti tiekimo sukrėtimus.

2021 m. ES, be kita ko, dėl žemesnio nei įprasta saugyklų pripildymo lygio gana ilgą laikotarpį energijos kainos buvo nepastovios ir aukštos. Dėl padidėjusios geopolitinės įtampos po Rusijos platau masto invazijos į Ukrainą 2022 m. pradžioje padidėjo netikrumas ir tapo aišku, kad reikia pakankamai pripildyti dujų saugyklas būsимoms žiemoms.

Todėl 2022 m. birželio mėn. teisėkūros institucijos priėmė Komisijos pasiūlymą dėl Reglamento (ES) 2017/1938 dėl dujų tiekimo saugumo (toliau – Dujų tiekimo saugumo reglamentas)¹ dalinio pakeitimo². Be kitų dalykų, šiuo pakeitimu nustatomi privalomi metinio pripildymo tikslai iki kiekvienų metų lapkričio 1 d. – 2022 m. – 80 proc., o nuo 2023 m. – 90 proc., taip pat pildymo trajektorijos šiems tikslams pasiekti. Dujų saugyklų neturinčios valstybės narės privalo laikyti ne mažiau kaip 15 proc. savo per metus suvartojamo dujų kiekio kitoje valstybėje narėje. Be to, Reglamente (ES) 2022/1032, dar vadinamame Dujų laikymo reglamentu, taip pat nustatyta pareiga sertifikuoti laikymo sistemos operatorius kiekvienoje valstybėje narėje.

Paaiškėjo, kad visos šios priemonės kartu padėjo sumažinti dujų tiekimo trūkumo poveikį, taip pat labai padėjo sumažinti rinkos neapibrėžtumą ir kainų svyravimą. 2022 m. dujų kainų milžiniškų šuolių scenarijus nepasikartojė nei 2023 m., nei 2024 m., o dėl pareigos sertifikuoti saugyklų operatorius nebeliko 2021 m. taikytos praktikos, kuomet kai kurios trečiosioms šalims priklausančios dujų saugyklos buvo tyčia pripildomos nepakankamai arba tik prieš pat žiemos mėnesius.

Tačiau ES tiekimo saugumui vis dar kyla rizika dėl geopolitinio nestabilumo, visų pirma dėl to, kad Rusija gali toliau naudoti tiekimą kaip ginklą jos karinės agresijos prieš Ukrainą kontekste. Tikėtina, kad dėl šios rizikos sudėtinga padėtis ir neapibrėžtumas dujų rinkoje gali tęstis ilgesnį laikotarpį, todėl dar aiškiau matyti, kad saugyklos ir toliau atliks pagrindinį vaidmenį užtikrinant ES tiekimo saugumą. Ši išvada neseniai patvirtinta išsamioje Audito Rūmų ataskaitoje dėl ES energetinio saugumo priemonių³.

Šioje ataskaitoje apžvelgiamas Dujų laikymo reglamento įgyvendinimas 2024 m. Jos struktūra iš esmės atitinka ankstesnėse dviejose metinėse ataskaitose nustatytą struktūrą, tačiau joje

¹ 2017 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2017/1938 dėl dujų tiekimo saugumo užtikrinimo priemonių, kuriuo panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 994/2010, (Dujų tiekimo saugumo reglamentas) (OL L 280, 2017 10 28, p. 1).

² 2022 m. birželio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/1032, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) 2017/1938 ir (EB) Nr. 715/2009, kiek tai susiję su dujų laikymu, (Dujų laikymo reglamentas) (OL L 173, 2022 6 30, p. 17–33).

³ [Specialioji ataskaita 09/2024:dujų tiekimo saugumas ES.](#)

pateikiama kai kurių naujų elementų, atspindinčių teisės aktų pakeitimus, padarytus priėmus Reglamentą (ES) 2024/1789 dėl dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių, gamtinių dujų ir vandenilio vidaus rinkų (toliau – Dujų rinkos reglamentas), kuriuo iš dalies keičiamas Dujų tiekimo saugumo reglamentas. Naujieji elementai daugiausia susiję su rizikos vertinimo ir solidarumo nuostatomis. Šioje ataskaitoje pateikta naujausia informacija apie dujų laikymo priemones, sertifikavimo procedūrų taikymo pažangą, taip pat su rizikos vertinimu ir solidarumu susijusias priemones yra daugiausia pagrįsta valstybių narių pateikta informacija ir papildyta Eurostato, Jungtinio tyrimų centro, ACER ir ENTSO-G duomenimis.

2. TEISINIS PAGRINDAS IR APLINKYBĖS

Dujų tiekimo saugumo reglamento 17a straipsnyje nurodoma, kad Komisija turi teikti metines ataskaitas Europos Parlamentui ir Tarybai. Šiose ataskaitose turi būti pateikiama:

- priemonių, kurių ėmėsi valstybės narės siekdamos vykdyti dujų laikymo pareigas, apžvalga;
- laiko, kurio reikia sertifikavimo procedūrai, anksčiau⁴ nustatytai Reglamento (EB) Nr. 715/2009⁵ (toliau – Dujų reglamentas) 3a straipsnyje, apžvalga;
- priemonių, kurių Komisija paprašė imtis siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi pildymo trajektorijų ir pasiekti pripildymo tikslai, apžvalga;
- reglamento taikymo galimo poveikio dujų kainoms ir galimam dujų sutaupymui, kiek tai susiję su 6b straipsnio 4 dalimi, analizė.

Dujų rinkos reglamentu įtrauktais Dujų tiekimo saugumo reglamento 17a straipsnio daliniais pakeitimais Komisija ir toliau įpareigojama pateikti bendrą 6a–6d straipsnių, 7 straipsnio 1 dalies ir 4 dalies g punkto, 13 straipsnio, 13a straipsnio, 16 straipsnio 3 dalies, 17a straipsnio, 18a straipsnio, 20 straipsnio 4 dalies ir Ia bei Ib priedų taikymo vertinimą.

3. PRIEMONIŲ, KURIŲ ĖMĖSI VALSTYBĖS NARĖS, APŽVALGA

Dujų laikymo reglamentu įtrauktais pakeitimais nustatyta, kad valstybės narės turi imtis visų būtinų priemonių pripildymo tikslams pasiekti. Jei įmanoma, jos turėtų stengtis taikyti rinkos priemones, kad būtų išvengta nereikalingų rinkos sutrikimų. Tokios priemonės gali apimti reguliavimo priemones, finansines paskatas ar kompensacijas rinkos dalyviams.

Dujų laikymo reglamente pateikiamas pavyzdinis ir neišsamus galimų priemonių sąrašas. 2024 m. rudenį Komisija valstybių narių institucijoms nusiuntė apklausą, kad surinktų informaciją apie priemones, kurias jos naudojo siekdamos užtikrinti, kad jų saugyklos būtų pripildytos. Tarp šių priemonių buvo susitarimai, susitarimo memorandumai arba naštos pasidalijimo mechanizmai, apimantys požeminių saugyklų naudojimo tvarką, kuriuos pasirašė požeminių dujų saugyklų neturinčios valstybės narės.

⁴ Pareiga sertifikuoti laikymo sistemų operatorius dabar nustatyta 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2024/1789 dėl dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių, gamtinių dujų ir vandenilio vidaus rinkų, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1227/2011, (ES) 2017/1938, (ES) 2019/942 bei (ES) 2022/869 ir Sprendimas (ES) 2017/684 bei panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 715/2009 (nauja redakcija), kuris įsigaliojo 2025 m. vasario 5 d., (OL L, 2024/1789, 2024 7 15) (Dujų rinkos reglamentas) 15 straipsnyje.

⁵ 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 715/2009 dėl teisės naudotis gamtinių dujų perdavimo tinklais sąlygų, panaikinantį Reglamentą (EB) Nr. 1775/2005, (Dujų reglamentas) (OL L 211, 2009 8 14, p. 36).

Požeminių dujų saugyklų turinčios valstybės narės patvirtino, kad dauguma 2022 m. ir 2023 m. taikytų priemonių buvo toliau taikomos ir 2024 m. Praėjusiais metais Austrija, Latvija, Nyderlandai ir Ispanija priėmė naujų priemonių ir (arba) pratęsė arba panaikino esamas priemones. Austrijos valstybės kontroliuojamo strateginio rezervo laikymas buvo pratęstas, Latvija pradėjo taikyti naują susietąjį produktą, skirtą ilgalaikiam saugyklų naudojimui skatinti, o Nyderlandai iš naujo paskyrė konkrečią šalį, kuriai pavesta pripildyti saugyklą. Ispanijoje panaikinta nuolaida tarifui, kuris taikomas laikomam dujų kiekiui, galinčiam patenkinti daugiau nei 20 dienų nenutrūkstamo suvartojimo. Palankios rinkos sąlygos 2024 m. pildymo laikotarpiu padėjo veiksmingai laiku pripildyti saugyklas, todėl imtis kraštutinių priemonių neprireikė. Tarp dažniausiai pasitaikančių valstybių narių įgyvendintų priemonių buvo šios:

- minimalus dujų saugykloje laikomas dujų keikis: laikymo sistemos operatoriai įpareigojami pasiekti minimalų pripildymo lygį pagal nacionalinį tikslą;
- konkursai dėl pajėgumų: reikalaujama, kad laikymo sistemos operatoriai skelbtų konkursus dėl savo pajėgumų (dažniausiai rengiant pajėgumų aukcionus);
- konkretaus subjekto paskyrimas: paskiriamas subjektas, kuris teiktų dujų laikymo paslaugą kraštutiniu atveju;
- strateginės saugyklos: priimamos veiksmingos priemonės, padedančios viešiesiems ar privatiesiems subjektams įsigyti ir valdyti strategines atsargas;
- nepanaudoti užsakyti pajėgumai: užtikrinama, kad užsakyti pajėgumai būtų veiksmingai naudojami taikant principu „naudokis arba prarask“ grindžiamus perkrovos mechanizmus, kad būtų galima panaudoti užsakytus, bet nepanaudotus saugojimo pajėgumus.

Daugiau informacijos apie įgyvendinimo priemones pateikta 1 lentelėje.

1 lentelė. Požemines dujų saugyklas turinčiose valstybėse narėse įgyvendintos 6b straipsnio priemonės

	AT	BE	BG	CZ	DE	DK	ES	FR	HR	HU	IT	LV	NL	PL	PT	RO	SE	SK
Minimalus dujų saugykloje laikomas dujų kiekis	x		x	X			X		T	x					x	x		x
Konkursai dėl pajėgumų		x				x	X	x			x				x			
PSO valdomos balansavimo atsargos									x		T							
Nustatytos pareigos paskirtiems subjektams				X	x	x			x		T			x				
Koordinuotos priemonės																		
Savanoriški bendrų viešųjų pirkimų mechanizmai																		
Finansinės paskatos rinkos dalyviams		x		T		x	X				T		T					
Nepanaudoti užsakyti pajėgumai	x	x		X	x		X		x		x							
Strateginės saugyklos	x		x	X	x	x	X			x	x	x						
Konkreto subjekto paskyrimas					x		X	x	T		T		T				x	
Laikymo tarifų nuolaidos		x					T											
Kapitalas ir veiklos išlaidos								x			x							

Kita																			
------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

T – laikina priemonė

Šaltinis: valstybių narių atsakymai į EK apklausą ir [2023 m. ACER ir VIS dujų laikymo ataskaita](#).

4. SERTIFIKAVIMO PROCEDŪROS APŽVALGA

Dujų laikymo reglamento nuostatomis, įtrauktomis į Dujų reglamentą⁶, nustatyta kompetentingų nacionalinių institucijų pareiga sertifikuoti laikymo sistemos operatorius siekiant sumažinti riziką dujų tiekimo saugumui regioniniu, nacionaliniu ar Sąjungos lygmeniu, kylančią, *inter alia*, dėl šių veiksmų:

- valdymo nuosavybės teisių, tiekimo ar kitų komercinių ryšių, kurie galėtų turėti neigiamos įtakos laikymo sistemos operatoriaus paskatoms ir gebėjimui pripildyti požeminę dujų saugyklą;
- Sąjungos teisių ir pareigų trečiosios valstybės atžvilgiu, kylančių pagal tarptautinę teisę, įskaitant visus su viena ar daugiau trečiųjų valstybių sudarytus susitarimus, kurių susitariančioji šalis yra Sąjunga ir kurie susiję su energijos tiekimo saugumo klausimais;
- atitinkamų valstybių narių teisių ir pareigų trečiosios valstybės atžvilgiu, kylančių pagal atitinkamų valstybių narių su viena ar daugiau trečiųjų valstybių sudarytus susitarimus, jei tie susitarimai atitinka Sąjungos teisę, arba
- visų kitų specifinių konkretaus atvejo faktų ir aplinkybių.

Teisės aktais valstybėms narėms nustatytas reikalavimas iki 2024 m. sausio 2 d. pateikti sprendimų dėl sertifikavimo projektus ir apie juos pranešti Komisijai. Kai kurios valstybės narės savo sprendimus dėl laikymo sertifikavimo pateikė dar 2023 m., o Komisija pateikė šešias nuomones⁷. 2024 m. sertifikavimo procesas buvo tęsiamas ir iki šiol pateiktos penkios nuomonės, o 17 nuomonių, skirtų keturioms valstybėms narėms, yra įvairiuose priėmimo procedūros etapuose. Kai kurių valstybių narių sprendimų projektų vis dar laukiama. Kai kuriais atvejais nuomonės rengimas priklauso nuo nacionalinės teisės aktų arba reguliavimo sistemos pakeitimų, todėl jos pateikimas užtrunka ilgiau. Iki 2025 m. pabaigos baigti sertifikavimo procedūrą daugumos valstybių narių atžvilgiu atrodo realu. Sėkmingai užbaigdamos sertifikavimo procesą valstybės narės atgavo visišką savo strateginio turto kontrolę ir užkirto kelią pasikartoti 2021 m. scenarijui, kai tam tikri laikymo sistemos operatoriai saugyklose sąmoningai laikė labai mažą dujų kiekį.

2 lentelė. 2024 m. sertifikavimo procedūros apžvalga

VN	Pateikta sprendimų	Laukiama sprendimų Operatorių skaičius (Saugyklų skaičius) [1]	Iš viso operatorių (Saugyklų skaičius) [2]
AT	4		4 (8)
BE	1		1 (1)

⁶ Kaip minėta pirmiau, pareiga sertifikuoti laikymo sistemos operatorius dabar nustatyta Dujų rinkos reglamento (Reglamentas (ES) 2024/1789) 15 straipsnyje.

⁷ https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-security/gas-storage_en?prefLang=lt.

BG		1 (1)	1 (1)
CZ		4 (9)	4 (9)
DE	5	20 (24)	25 (50)
DK	1		1 (2)
ES	2		2 (4)
FR	3		3 (16)
HR	1		1 (1)
HU	2		2 (5)
IT		3 (13)	3 (13)
LV	1		1 (1)
NL	4	1 (3)	4 (7)
PL	1		1 (7)
PT	1		1 (1)
RO	2		2 (6)
SE	1		1 (1)
SK	2		2 (2)
IŠ VISO	31	29 (50)	58 (122)

^[1] Sertifikuoja operatorius ir (arba) saugyklą.

^[2] Remiantis informacija, gauta iš valstybių narių, GIE AGSI+ ir ACER ir VIS 2023 m. dujų laikymo ataskaita.

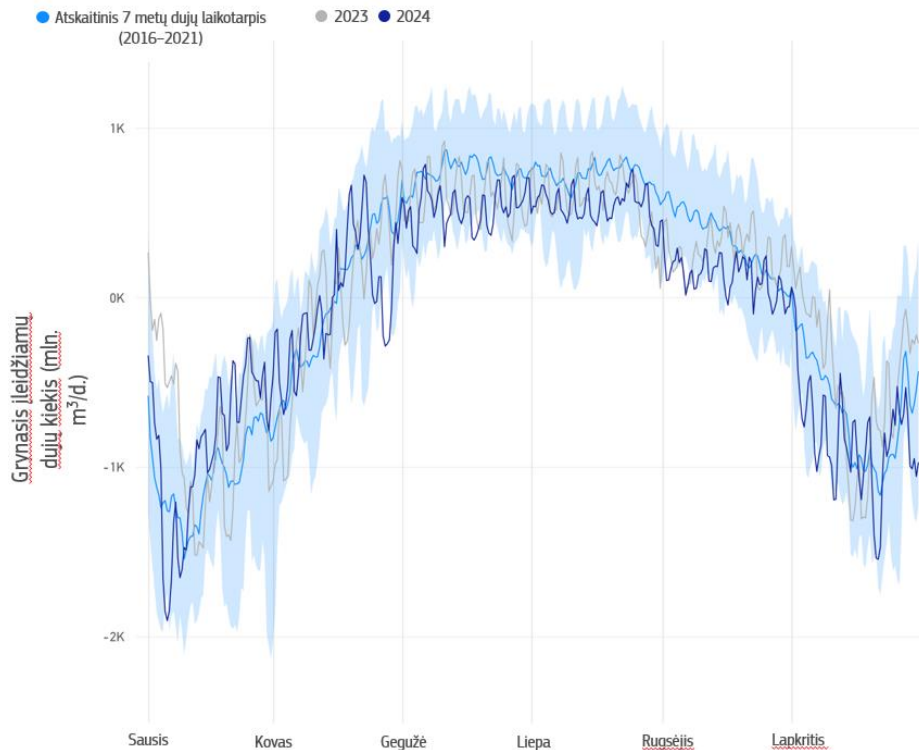
5. SAUGYKLŲ PRIPILDYMO TIKSLŲ LAIKYMASIS 2024 M.

2023 m. lapkričio mėn. priimtas Įgyvendinimo reglamentas (ES) 2023/2633⁸, kuriuo nustatomi 2024 m. tarpiniai pripildymo tikslai. Tarpiniai pripildymo tikslai valstybėms narėms suteikia būtino lankstumo, leidžiančio joms iki šildymo sezono pradžios lapkričio mėn. pasiekti galutinį 90 proc. pripildymo tikslą. 2024 m. pildymo trajektorija atitiko nustatytus tikslus.

2024 m. kovo mėn. pabaigoje ES požeminių dujų saugyklų atsargų lygis pasiekė 60 proc. (670 TWh) – tai rodo, kad pripildymo lygis toliau viršija ankstesnių metų pripildymo lygių vidurkį. Dujų saugyklų pripildymo lygis per antrąjį ir trečiąjį 2024 m. ketvirčius buvo labai panašus į buvusį 2023 m. – ES pasiekė bendrą 90 proc. lygį rugpjūčio 19 d., beveik tą pačią dieną kaip ir 2023 m. (rugpjūčio 16 d.). Kadangi po 2023–2024 m. išleidimo sezono atsargos jau buvo didelės, paskutiniiais pildymo laikotarpio mėnesiais pildymas buvo lėtesnis nei įprastai. Apie 60 proc. per vasarą sukauptų dujų buvo įleista gegužės–liepos mėn. (žr. 1 diagramą). Iki 2024 m. lapkričio 1 d. ES dujų saugyklų pripildymo lygis pasiekė 95 proc., pripildymo tikslą viršijo visos valstybės narės, išskyrus Daniją (žr. 2 diagramą).

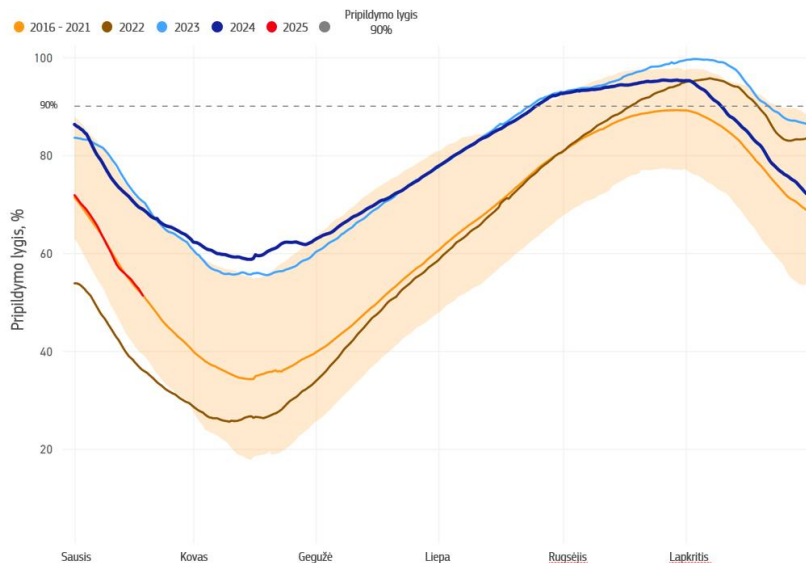
1 diagrama. Istorinis grynasis per dieną įleidžiamų dujų kiekis

⁸ 2023 m. lapkričio 20 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2023/2633, kuriuo nustatomi kiekvienos valstybės narės, kurios teritorijoje yra tiesiogiai su jos rinkos zona sujungtų požeminių dujų saugyklų, 2024 m. pildymo trajektorijos tarpiniai tikslai, (OL L, 2023/2633, 2023 11 23).

Šaltinis: JRC tiekimo saugumo suvestinė⁹.

2 diagrama. ES požeminėse saugyklose laikomų dujų kiekis 2024 ir 2023 m. (iki gruodžio mėn.), palyginti su ankstesnių šešerių metų vidurkiu ir intervalu.

Šaltinis: JRC tiekimo saugumo suvestinė.

Iki lapkričio 1 d. beveik visos valstybės narės pripildė savo saugyklas daugiau nei 90 proc., t. y. pasiekė įgyvendinimo reglamente nustatytą tikslą. Vienintelė išimtis buvo Danija, kurioje lapkričio 1 d. saugyklų pripildymo lygis buvo 75 proc. Tikslą nesiekiantį saugyklų pripildymo lygį

⁹ [Nuoroda į JRC tiekimo saugumo suvestinę.](#)

Danijoje lėmė ir techninės infrastruktūros problemos, susijusios su Tyros gamybos platformos perdavimu eksploatuoti, ir neplanuoti Nybro dujų terminalo techninės priežiūros darbai. Be to, Vokietija iki 2024 m. gruodžio 31 d. taikė vadinamąją dujų laikymo rinkliavą, t. y. mokestį už transportuojamas dujas, skirtą saugyklų pildymo išlaidoms padengti. Todėl dujų importas iš Vokietijos pusės atrodė ne toks patrauklus ir tai skatino rinkos dalyvius vietoje to vartoti dujas iš dujų saugyklų, įskaitant Danijos saugyklas. Nepaisant to, kad nebuvo pasiektas lapkričio 1 d. tikslas, bendra energetinio saugumo padėtis Danijoje išliko stabili, daugiausia dėl neseniai pradėto eksploatuoti dujotiekio „Baltic Pipe“ ir nuolat didėjančios biometano gamybos dalies, atitinkančios beveik 40 proc. šalies viduje suvartojamo dujų kiekio. Tačiau vertinant šią padėtį atkreiptinas dėmesys į žalingą poveikį, kurį vienoje valstybėje narėje priimta priemonė gali turėti energetinio saugumo padėčiai kitoje valstybėje narėje, ir į poreikį vengti vienašalių nacionalinių priemonių. Europos Komisija palaiko aktyvų dialogą su Danija ir nacionaline kompetentinga institucija, kuri priėmė priemones, leidžiančias Danijai pasiekti 2025 m. vasario 1 d. tarpinį tikslą.

Pažymėtina, kad Latvijos ir Nyderlandų laikymo pajėgumai yra gerokai didesni nei šių šalių viduje suvartojami dujų kiekiai ir dėl šios priežasties, remiantis Dujų laikymo reglamento 6a straipsniu, galutinis metinis tikslas šioms dviem valstybėms narėms nustatomas skirtingai, todėl abi šalys iš tikrųjų laikėsi 90 proc. pripildymo lygio tikslo, nors nominalioji vertė ir buvo šiek tiek mažesnė (papildomą mažinimo metodiką paaiškinimą žr. 11 išnašoje).

Kalbant apie Energijos bendriją, padaryta tam tikra pažanga įgyvendinant Dujų tiekimo saugumo reglamento nuostatas dėl dujų laikymo. Serbija ir Ukraina, dvi susitariančiosios šalys, turinčios saugyklas, sėkmingai įgyvendina savo pripildymo tikslus (2024 m. gegužės mėn. duomenimis). Daugiau informacijos žr. Energijos bendrijos sekretoriato 2024 m. metinėje ataskaitoje¹⁰.

3 lentelė. Dujų laikymo reglamente nustatytų 2024 m. pripildymo tikslų laikymasis¹¹

Valstybė narė	Vasario 1 d. tarpinis tikslas	Vasario 1 d. pripildymo lygis	Gegužės 1 d. tarpinis tikslas	Gegužės 1 d. pripildymo lygis	Liepos 1 d. tarpinis tikslas	Liepos 1 d. pripildymo lygis	Rugsėjo 1 d. tarpinis tikslas	Rugsėjo 1 d. pripildymo lygis	Lapkričio 1 d. pripildymo tikslas	Lapkričio 1 d. pripildymo lygis
AT	50 %	81 %	40 %	75 %	58 %	83 %	72 %	92 %	90 %	94 %
BE	30 %	60 %	5 %	52 %	40 %	73 %	78 %	94 %	90 %	98 %
BG	52 %	67 %	33 %	44 %	55 %	72 %	77 %	88 %	90 %	100 %
CZ	40 %	75 %	25 %	62 %	30 %	82 %	60 %	93 %	90 %	92 %
DE	45 %	74 %	10 %	68 %	30 %	82 %	65 %	95 %	90 %	98 %
DK	45 %	75 %	40 %	55 %	60 %	64 %	80 %	75 %	90 %	75 %
ES	59 %	81 %	60 %	83 %	66 %	95 %	80 %	100 %	90 %	100 %
FR	41 %	59 %	11 %	50 %	39 %	68 %	81 %	90 %	90 %	95 %
HR	46 %	51 %	29 %	33 %	51 %	59 %	83 %	88 %	90 %	91 %
HU	51 %	76 %	37 %	71 %	65 %	78 %	86 %	90 %	90 %	91 %
IT	45 %	64 %	36 %	65 %	54 %	82 %	72 %	93 %	90 %	99 %
LV	45 %	57 %	41 %	46 %	63 %	58 %	90 %	71 %	90 %	80 %
NL	43 %	65 %	30 %	55 %	50 %	69 %	68 %	91 %	90 %	89 %
PL	50 %	75 %	35 %	43 %	60 %	73 %	80 %	98 %	90 %	98 %
PT	70 %	103 %	70 %	92 %	80 %	102 %	80 %	102 %	90 %	103 %

¹⁰ <https://www.energy-community.org/news/Energy-Community-News/2024/05/28b.html>.

¹¹ 3 lentelėje nustatytiems reguliavimo tikslams taikomas sumažinimas pagal Dujų tiekimo saugumo reglamento 6a straipsnį. Lentelė, kurioje nurodyti tikslai, paimta iš Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2023/2633 priedo. Priede atsižvelgiama į kiekvienos valstybės narės *pro rata* pareigas pagal Dujų tiekimo saugumo reglamentą, visų pirma jo 6a, 6b ir 6c straipsnius. Valstybių narių, kurioms taikoma 6a straipsnio 2 dalis, *pro rata* tarpiniai tikslai apskaičiuojami lentelėje nurodytą vertę padauginant iš 35 proc. ribos ir rezultatą padalijant iš 90 proc.

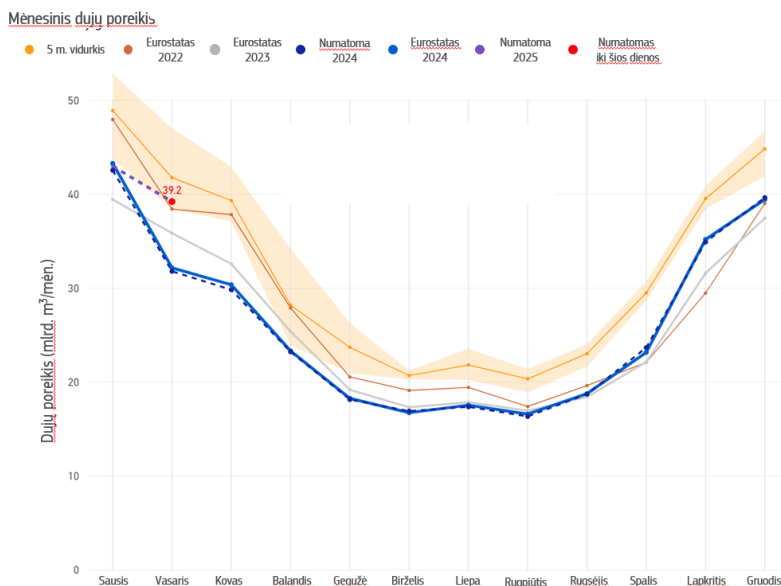
RO	40 %	63 %	41 %	58 %	65 %	77 %	85 %	94 %	90 %	103 %
SE	59 %	77 %	30 %	63 %	61 %	63 %	79 %	91 %	90 %	91 %
SK	45 %	73 %	20 %	70 %	27 %	79 %	67 %	95 %	90 %	95 %

Šaltinis: pripildymo lygiai remiantis GIE AGSI+ duomenimis.

Poreikio mažinimas

Nuo 2022 m. rugpjūčio mėn. iki 2024 m. rugsėjo mėn. dujų poreikis sumažintas 18 proc. – tai viršija Reglamente (ES) 2022/1369¹² ir Tarybos rekomendacijoje C/2024/2476¹³ nustatytą 15 proc. savanoriško sumažinimo tikslą.

3 diagrama. Mėnesinis dujų poreikis

Šaltinis: [JRC tiekimo saugumo suvestinė](#).

Rizikos vertinimas

2024 m. lapkričio mėn. ENTSO-G atliktame visos ES tiekimo saugumo scenarijų modeliavime atsižvelgiama į užsitęsusio vieno tiekimo šaltinio sutrikimo scenarijus. Visų pirma, visuose scenarijuose daroma prielaida, kad dujų tiekimas iš Rusijos visiškai nutraukiamas. Visuose scenarijuose taip pat daroma prielaida, kad saugyklų pripildymo lygis žiemos sezono pradžioje yra itin mažas, ir nagrinėjami papildomi infrastruktūros sutrikimai, kurie atspindi riziką, susijusią su dujų tiekimo saugumui svarbios infrastruktūros kontrole, pvz., netinkamo esamos infrastruktūros naudojimo, įskaitant pajėgumų kaupimą, arba Sąjungos teisės pažeidimo riziką. Išvadose patvirtinamas ES dujų sistemos atsparumas ir pabrėžiamas svarbus dujų poreikio mažinimo taupant energiją arba taikant energijos vartojimo efektyvumo priemones vaidmuo.

¹² Tarybos reglamentas (ES) 2022/1369 dėl koordinuotų dujų poreikio mažinimo priemonių.

¹³ 2024 m. kovo 25 d. Tarybos rekomendacija C/2024/2476 dėl koordinuotų dujų poreikio mažinimo priemonių tolesnio taikymo

6. SOLIDARUMAS

Dujų tiekimo saugumo reglamente nustatyti solidarumo mechanizmai atlieka svarbų vaidmenį užtikrinant, kad saugomi vartotojai, pvz., namų ūkiai ir ligoninės, galėtų naudotis dujomis ekstremalių krizių metu. Iš pradžių solidarumas buvo įgyvendinamas savanoriškais dvišaliais solidarumo susitarimais tarp tiesiogines jungtis turinčių ES valstybių narių, išskyrus Malta, Kiprą ir Airiją, kuriems taikoma nukrypti leidžianti nuostata (nes šios šalys neturi tiesioginių jungčių su nė viena kita valstybe nare). Iki šiol yra pasirašyti devyni solidarumo susitarimai iš keturiasdešimties numatytų, įskaitant Vokietijos, Italijos ir Šveicarijos 2024 m. tarpusavyje pasirašytus susitarimus. 2022 m., dujų krizės piko metu, dėl mažo ratifikuotų susitarimų skaičiaus ES susidūrė su tiekimo saugumo rizika, todėl savanoriškų susitarimų koncepcija buvo įvertinta iš naujo. Dėl šios priežasties solidarumo koncepcija buvo sustiprinta Dujų rinkos reglamentu, kuriuo nustatytos standartinės solidarumo nuostatos, kad solidarumo principą būtų galima taikyti krizės metu ir tuo atveju, kai nėra dvišalių solidarumo susitarimų.

Be to, Dujų rinkos reglamentu solidarumo pareiga išplečiama, t. y. ji taip pat taikoma netiesiogiai sujungtoms valstybėms narėms, suteikiant joms galimybę pasinaudoti didesniu rinkos solidarumu, *inter alia*, per suskystintų gamtinių dujų (SGD) tiekimą. Naujų solidarumo nuostatų veiksmingumas pasitvirtino per 2024 m. lapkričio mėn. Komisijos surengtas teorines krizės pratybas (vadinamuosius tuščiuosius bandymus) ir išryškėjo svarbus rinkos priemonių, mažinančių bendras ES solidarumo išlaidas, vaidmuo. Be to, patenkinant solidarumo prašymus svarbų vaidmenį gali atlikti SGD, nes valstybės narės gali palengvinti rinkos dalyvių diskusijas net jei jos ir neturi teisinės pareigos reikalauti, kad SGD siuntėjai koreguotų savo tiekimą. Per šias pratybas taip pat nustatytos tobulintinos sritys, susijusios su solidarumo įgyvendinimu krizių atveju: reikia aiškesnių procedūrų, stebėsenos veiksmų gairių ir atitinkamų šalių susitarimų siekiant palengvinti solidarumo mechanizmų įgyvendinimą.

7. DUJŲ LAIKYMO REGLAMENTO ĮGYVENDINIMAS 2025 M.

2025 m. pildymo trajektorijų tarpiniai tikslai yra pagrįsti valstybių narių pateikta informacija ir Komisijos atliktu bendros tiekimo saugumo padėties vertinimu, atsižvelgiant į pastarųjų penkerių metų pripildymo rodiklius ir ENTSO-G tiekimo žiemos mėnesiais prognozes. 2025 m. tikslai buvo oficialiai nustatyti 2024 m. lapkričio mėn. Komisijos įgyvendinimo reglamentu (ES) 2024/2995, padedant Dujų laikymo komitetui. Šie tarpiniai tikslai laikomi minimaliais tikslais, užtikrinančiais didžiausią įmanomą rinkos lankstumą siekiant 90 proc. pripildymo lygio – su sąlyga, kad bus stengiamasi mažinti dujų poreikį ir bus išlaikytas panašus kaip ankstesniais metais atsargų lygis.

4 lentelė. Valstybių narių, kurių teritorijoje yra požeminių dujų saugyklų, 2025 m. tarpiniai tikslai, patvirtinti Komisijos įgyvendinimo reglamentu (ES) 2024/2995¹⁴. Nuo 2024-11-27 (https://energy.ec.europa.eu/publications/implementing-regulation-setting-filling-trajectory-intermediary-targets-2025-member-states_lt)

¹⁴ Ši lentelė parengta atsižvelgiant į kiekvienos valstybės narės *pro rata* pareigas pagal Reglamentą (ES) 2017/1938, visų pirma jo 6a, 6b ir 6c straipsnius.

Valstybė narė	Vasario 1 d. tarpinis tikslas	Gegužės 1 d. tarpinis tikslas	Liepos 1 d. tarpinis tikslas	Rugsėjo 1 d. tarpinis tikslas	Lapkričio 1 d. pripildymo tikslas ¹⁵
AT	64 %	52 %	66 %	77 %	90 %
BE	30 %	5 %	40 %	78 %	90 %
BG	55 %	36 %	57 %	77 %	90 %
CZ	40 %	25 %	30 %	60 %	90 %
DE	45 %	10 %	30 %	65 %	90 %
DK	45 %	40 %	60 %	75 %	90 %
ES	58 %	53 %	64 %	80 %	90 %
FR	41 %	11 %	39 %	81 %	90 %
HR	46 %	29 %	51 %	83 %	90 %
HU	59 %	38 %	61 %	84 %	90 %
IT	55 %	45 %	54 %	72 %	90 %
LV	45 %	41 %	63 %	90 %	90 %
NL	47 %	39 %	57 %	72 %	90 %
PL	50 %	35 %	60 %	80 %	90 %
PT	70 %	70 %	80 %	80 %	90 %
RO	41 %	42 %	63 %	84 %	90 %
SE	53 %	5 %	5 %	5 %	90 %
SK	45 %	20 %	29 %	74 %	90 %

Sprendžiant iš 2024–2025 m. ENTSO-G tiekimo žiemos mėnesiais prognozių, pagal žiemos atskaitos scenarijų (kai žiemą nėra užsitęsusių šalčių) šio žiemos sezono pabaigoje Europa vis dar gali pasiekti 40 proc. dujų atsargų lygį net jei nebus tiekiamos dujos Rusijos dujotiekiu.

8. GALIMO POVEIKIO DUJŲ KAINOMS ANALIZĖ

Dujų saugyklos ir toliau atlieka svarbų vaidmenį mažinant įtampą dujų rinkose, nes iš jų galima tiekti didelius dujų kiekius esant tiekimo trūkumui ir taip sumažinti kainų svyravimus ir šuolius. Pastebėta, kad momentinės dujų kainos paprastai būna didesnės, kai pripildymo lygis yra mažesnis už vidutinį¹⁶. Šiuo klausimu Tarptautinė energetikos agentūra savo [2023 m. vidutinio laikotarpio dujų rinkos ataskaitoje](#) pažymėjo, kad aukštas saugyklų pripildymo lygis kartu su sumažėjusia paklausa „darė spaudimą momentinėms dujų kainoms Europoje“ 2023 m. trečiąjį ketvirtį. Panašiai, savo 2023 m. birželio mėn. [ataskaitoje](#) ACER nurodė, kad „pripildymo lygis gerokai viršija praėjusių metų vidurkį ir prisidėjo prie kainų mažėjimo.“

Kaip matyti iš toliau pateiktos diagramos, didmeninės dujų kainos pastaraisiais mėnesiais svyravo nuo 30 iki 50 EUR/MWh. Kainos reikšmingai sumažėjo nuo krizės piko 2022 m. vasarą, kai jos pasiekė precedento neturintį lygį, viršijantį 300 EUR/MWh, tačiau jos vis dar yra gerokai didesnės nei prieš krizę ir esama nemažai didelio jų svyravimo atvejų.

Valstybės narės ir Komisija parengė išsamų rinkinį, kurį sudarančios priemonės kartu padėjo pagerinti padėtį rinkoje ir sumažinti spaudimą kainoms. Svarbus vaidmuo įgyvendinant šias iniciatyvas teko įpareigojimui laikyti minimalų dujų kiekį prieš žiemą, kaip nustatyta Dujų tiekimo saugumo reglamente, o labai aukštas saugyklų pripildymo lygis, fiksuotas nuo 2022 m. rudens

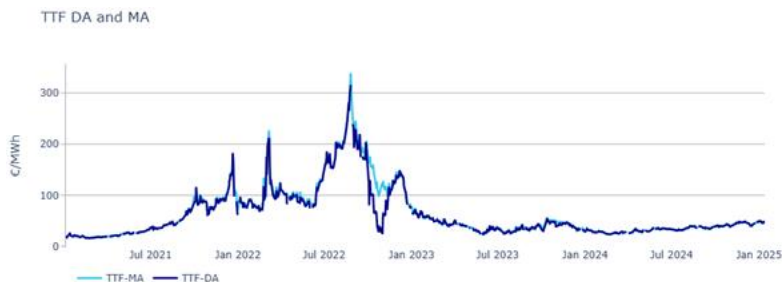
¹⁵ Žr. 2017 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2017/1938 dėl dujų tiekimo saugumo užtikrinimo priemonių, kuriuo panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 994/2010, 6a straipsnio 1 dalies b punktą.

¹⁶ [What Drives Natural Gas Prices?JSTOR.](#)

pabaigos, buvo labai svarbus (nors ir ne vienintelis) veiksnys mažinant įtampą rinkoje ir dujų kainas.

Tačiau nuo 2024 m. rudens pabaigos iki 2025 m. pradžios, esant įtemptai padėčiai rinkoje ir didesnei paklausai dėl šaltesnių orų, Europos dujų rinkoje prasidėjo neigiamo vasaros ir žiemos kainų skirtumo tendencija. Tokia kainų konfigūracija nėra palanki saugykloms pildyti vasarą, kai saugyklos paprastai yra pildomos. Ši tendencija yra palyginti nauja ir 2025 m. sausio mėn. (rengiant šią ataskaitą) vis dar nebuvo vieningos nuomonės dėl tikslų tokios raidos priežasčių. Šis reiškinys buvo pastebimas ir kitose rinkose (pvz., Pietryčių Azijoje), todėl jo negalima paaiškinti vien paklausos ir pasiūlos padėtimi Europoje. Prie pastaruoju metu padidėjusių dujų kainų ir didesnio jų išleidimo iš saugyklų galimai prisideda kai kurie neseniai atsiradę Europai būdingi veiksniai, pvz., šalti orai, maža gamyba iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių. Tikėtina, kad artėjanti papildomų SGD pajėgumų, kurie turėtų būti pradėti naudoti artimiausiais metais, banga padės sumažinti būsimas pasaulines kainas. Tuo tarpu, siekdama sumažinti sistemos apkrovą ir išvengti rinkos iškraipymų, susijusių su dujų saugyklų pripildymu, Komisija pasinaudos reglamente valstybėms narėms suteikta veiksmų laisve ir teikia Komisijos rekomendaciją, kad padėtų valstybėms narėms geriau koordinuoti pripildymo trajektorijas ir užtikrinti dar didesnę jų lankstumą, nes tai padės valstybėms narėms dujų saugyklų pripildymo tikslų siekti savo tempu.

4 diagrama. TTF kitos dienos ir kito mėnesio kainos 2021 m. birželio mėn. – 2025 m. rugsėjo mėn.

Šaltinis: ENER, remiantis „S&P Global“ duomenimis.

9. IŠVADA

2024 m. pasiekta arba viršyta didžioji dalis Dujų laikymo reglamente nustatytų tikslų. Iki lapkričio 1 d. beveik visos valstybės narės įvykdė reguliavimo tikslą, vienintelė šios taisyklės išimtis buvo Danija. Tačiau žemesnis pripildymo lygis nesukėlė grėsmės bendrai Danijos energetinio saugumo padėčiai ir Danija sugebėjo pasiekti 2025 m. vasario 1 d. tarpinį tikslą.

2024–2025 m. ENTSO-G tiekimo žiemos mėnesiais prognozėse ir Komisijos 2024 m. ketvirtinėse dujų rinkos ataskaitose nurodyta, kad pildymo trajektorijos visus 2024 metus yra palyginti sklandžios. Tai patvirtina faktas, kad 2024 m. nė viena valstybė narė nepriėmė jokių naujų pildymo priemonių, palyginti su ankstesniais metais. Nebuvo imtasi su rinka nesusijusių priemonių ir yra priežasčių manyti, kad minimalių tarpinių tikslų mechanizmas valstybėms narėms ir toliau suteikia pakankamai lankstumo pačioms nustatyti savo priemones ir tvarkaraščius. Be to, Dujų laikymo reglamente nustatytų tikslų įgyvendinimas padėjo sumažinti rizikos priedą dujų rinkoje metų pabaigoje.

2024 m. buvo tęsiamas dujų saugyklų sertifikavimo procesas. Nacionalinės institucijos padarė pažangą priimdamos sprendimus dėl sertifikavimo, o per tuos metus Komisija paskelbė keletą nuomonių. Nors kai kurios valstybės narės savo sprendimų dar nepateikė, ES strateginio turto kontrolė pagerėjo, o manipuliavimo rinka galimybės, palyginti su 2021 m., gerokai sumažėjo.

Per 2024 m. nė viena valstybė narė nepaskelbė naujų Dujų tiekimo saugumo reglamento 11 straipsnyje nurodytų krizės lygių. Suomija pavojaus lygį sumažino iki ankstyvojo išpėjimo lygio, o Danija, Švedija ir Estija ankstyvojo išpėjimo lygį atšaukė. Krizės paskelbimas yra būtina sąlyga, kad valstybė narė galėtų prašyti taikyti solidarumo priemonės. 2024 m. prašymų taikyti solidarumo priemonės pateikta nebuvo. Remdamasi valstybių narių apklausa Komisija buvo informuota, kad 2024 m. nebuvo pasirašyta dvišalių naštos pasidalijimo susitarimų.

Atlikus Dujų rinkos reglamentu (Reglamentu (ES) 2024/1789) nustatytų solidarumo nuostatų bandymą taip pat buvo patvirtina, kad valstybės narės, Komisija ir ENTSO-G yra pasirengę dujų ekstremaliosioms situacijoms, o esamų ir naujai sutartų ES nuostatų dėl solidarumo taikymas iš esmės yra tinkamas būdas greitai ir veiksmingai reaguoti į krizes. Naujosios solidarumo nuostatos, pagal kurias šiuos mechanizmus galima taikyti ir netiesiogiai sujungtoms valstybėms narėms, suteikia galimybę pasinaudoti platesniu ir, kaip manoma, pigesniu rinka pagrįstu solidarumu, kai ekstremali situacija kyla tiesiogines jungtis turinčiose kaimyninėse šalyse. Be to, patenkinant solidarumo prašymus svarbų vaidmenį gali atlikti SGD, tačiau šios priemonės veiksmingumas galiausiai priklauso nuo atitinkamų šalių sudarytų susitarimų.

2024 m. Europos energetinio saugumo padėtis yra neabejotinai geresnė nei 2022 m., o prie to teigiamai prisidėjo stabilios dujų saugyklų pildymo trajektorijos. Tačiau dėl palyginti šaltos 2024–2025 m. žiemos pradžios dujų atsargos senka greičiau nei 2023 m., o bendras ES saugyklų pripildymo lygis, kuris ankstesniais metais buvo istoriškai aukštas, vos per keturias savaites sumažėjo iki lygio, kuris atitinka vidutinį iki krizės buvusį lygį. Be to, dėl bendrų geopolitinių aplinkybių, pasaulinio SGD išteklių tiekimo sąstingio ir stabilios pasaulinės SGD paklausos dujų balansas pasaulyje 2025 m. gali pablogėti. Atsižvelgiant į dabartinius rinkos rodiklius, dujų kainos ES neturėtų pasiekti 2022 m. fiksuoto rekordinio lygio, tačiau rizika, susijusi su nuolatine įtempta geopolitine padėtimi, taip pat su galimu Rusijos dujų tiekimo suginklinimu, išlieka didelė ir gali daryti tam tikrą spaudimą kainoms.

Ši skirtingų veiksmų visuma patvirtina Dujų laikymo reglamento aktualumą ir tai, kad svarbu užtikrinti aukštą saugyklų pripildymo lygį iki kito žiemos sezono.